

Čakanka, n. o.

Literárna cena Čakanky za rok 2022

Milé autorky, milí autori!

Uplynul ďalší rok, počas ktorého ste sa venovali svojej záľube – písaniu poetických a prozaických textov, a poslali výsledný tvar svojej práce – báseň, poviedku alebo úryvok z románu do našej súťaže. V apríli sa členovia našej poroty zahĺbili do čítania, potom sa stretli a po úvahách a diskusiách určili najúspešnejších autorov.

Ako charakterizovať 13. ročník súťaže o Literárnu cenu Čakanky, n. o.? Mohli by sme ho pomenovať niekoľkými slovami: rôznorodý, zaujímavý s prevahou poézie a mladosti... Bola by to veľmi stručná charakteristika, a preto sa pozrieme na jednotlivé oblasti trochu bližšie.

V oblasti tvorby dospelých autorov sa v posledných rokoch prejavuje značná veková pestrosť. Do súťaže prispievajú autori, ktorí sú žiakmi základnej alebo strednej školy, iní sa stali vysokoškólákmi, ale tiež prispievatelia, pre ktorých vyšší vek nie je žiadnou prekážkou a aktívne sa venujú rôznym činnostiam, medzi iným písaniu básní či poviedok. Život každého jednotlivca je taký zaujímavý, že by sa mohol stať námetom na akékoľvek umelecké dielo. O tom hovoria jednotlivé príspevky našich autorov. Zrkadlí sa v nich doba, ich život, videnie sveta a udalostí, ich túžby a sny.

Napriek „zložitosti“ doby, témy, námety, motívy zostávajú podobné vo všetkých oblastiach tvorby, mení sa len uhol pohľadu, intenzita výrazu, štýl, jazyková pestrosť a životná skúsenosť. V tvorbe mladých autorov je viac ľúbostnej poézie a v poetických, resp. prozaických textoch starších viac reflexií o zmysle bytia, o hodnotách a zodpovednosti.

Už niekoľko rokov pozorujeme, že do súťaže pribúdajú autorky tvorby pre deti a a novým žánrom sa stala literatúra faktu. Porota sa rozhodla, že nezamietne žiadnu zaslanú prácu, práve naopak. Naším cieľom je, okrem kvality umeleckých textov, povzbudiť k písaniu všetkých, mladých aj starších, šíriť kultúrnosť, úctu k písanému slovu a literatúre. Uvedomujeme si, že z účastníkov našej súťaže sa nemusia stať profesionálni prozaici alebo básnici. Veríme, že stretnutia na súťažnom poli literatúry sú pre každého účastníka súťaže obohatením jeho osobnosti, rozvojom tvorivosti, sú príjemnou a kultivujúcou činnosťou. Každý, v 13. ročníku aj neocenený, účastník Literárnej ceny Čakanky určite obohatil seba i druhých o autentické básne a jedinečné poviedky. Ďakujeme všetkým zúčastneným, bolo nám potešením a čťou prečítať si ich tvorbu. Každému autorovi želáme veľa inšpirácie, tvorivých chvíľ, radosti z písania a odvahy prihlásiť sa znova do súťaže o Literárnu cenu Čakanky, n. o. Víťaz je každý, kto objavil v sebe lásku k písaniu.

V bulletine Literárnej ceny Čakanky vám ponúkame poéziu a prózu ocenenú v 13. ročníku našej súťaže.

Čakanka, n. o.

Oblasť tvorby dospelých autorov

Poézia

1. miesto

Zuzana Podlešáková

Pilulka zapomnění

*V televizi běží sleva na víru,
formovaná odborníky na míru.
Kolečka cvakají, hodiny tikají, nemůže se dočkat!*

*Silueta ženy projde pokojem.
Skřípání schodů, cinknutí prstenu.
Zmačkaná vzpomínka, co válí se v trupu, má vůni tlejícího listí, tvar suku.*

*Křeč ve tváři, puls na raketový pohon, komínem se valí dým.
Syté praskání dřeva, závan pálícího se prachu a vybledlých obrázků na
fotopapíru.*

*Plastová lahvička v moderním balení opřena o poslední odkaz síly.
Hořké polknutí na cestu...*

Malá okénka černobílých slíd běží s Tebou k cíli.

2. miesto

Pavol Fekete

O púpave čo stratila hlavu

*Až nastane tá premena
keď leto s časom ruku dá si
a lúka tvoje žlté vlasy
svojim kúzlom obelie*

*Budeš moci zbavená
púpava čo drží svoje deti
kým vietor s fénom nepriletí
a rozfúka ich páperie*

3. miesto

Mária Kovalíková

... „Poznala príliš neskoro, ako ho mala rada...“ M. Válek

*Stáva sa,
že zaľúbenej slepote
dioptrie reality zjasnia zrak.
Len škoda,
že medzitým
letí život ako vták...*

*Povedal, že sa zmýlil,
že je preňho
príliš jednoduchá a málo
„vyvážená“.
Jej triezva reakcia –
prosím, choď,
pred tebou
cesta
vydláždená.*

Cena správnej rady Čakanky, n. o. za poéziu

Zuzana Martišková

Prerušená spoveď

*Tak zvláštne sa mi potom stretli pery
v EKG jednej tenkej čiary.*

*Len prešivaným stehom dá sa veriť,
navlniť ich sa mi už nepodarí.*

*Z odtieňa milovanej tváre
nemôžem viniť bielu stenu.*

*Vidím ťa stále v kúte obývačky
v pokojnom spánku zakreslenú.*

*V modlitbe prosím svätých hore
nech pred božím krbom
ti nájdu teplé miesto.*

*Vypúšťam svetlo cez dych sviečky.
Zostalo nám tu prázdne hniezdo...*

Cena žiariaceho srdca

Lenka Podhradská

Svetlo či tma

*Každý to v živote tak má,
niekedy nás sprevádza svetlo,
inokedy tma.*

*Keď v našom svetlo blikoce,
všetko je tak,
ako každý z nás chce,
vtedy žiarime šťastím,
aj na jar máme Vianoce.*

*Občas to býva tak,
že nás zakalí tma
či čierny mrak.*

*V tej chvíli na kolená padáme,
na celý svet nadávame.*

Kladieme si otázku:

*Prečo práve ja
prežívam súženie?
a nie životné nadšenie?*

*Zrazu taká vec nastane,
každý z nás správnu odpoveď
zo svojho vnútra dostane.*

*Problémy a ťažkosti,
s veľkým srdcom
a čistou myslou rieš,
najlepšie ako vieš.*

*Z pekných vecí či dobrých skutkov sa teš,
len vtedy , šťastný život dosiahneš.*

Oblasť tvorby dospelých autorov

Próza

1. miesto

Magdaléna Martišková

Bezkrídle a mrazuvzdorné

električky

(Úryvok)

sa posilňujú vyhrievaním sa na betóne. Chodiť po obrubníkoch je prioritou všetkých malých detí. Chodníkové tak neiritujú, ale cintorínske – poklopové, to je skrátka nevhodné, nepatričné, bohorúhačské. Tak na zaucho. Ale to len dospeláci závidia, a preto zauškujú. Dostať po štrikovanej čapici roztriaslo obrí brmbolec, rozbalansovalo jednonožnú stabilitu, v rýchlom slede preverilo možnosti za a proti vzhľadom k pádu. Prúžkovaných pančucháčov ti ľúto nie je, ale prioritou bolo udržať balans. Za každú cenu.

Pravačkou si zavadila o tuju. Takmer bola vyschnutá. Poslúžila. Labilné zábradlie. Zbytočne vytláča svojimi koreňmi dekle na náhrobkoch, v márnej snahe vypadnúť, vlastnej deštrukcii neujde. Babky ju polejú kyselinou mravčou. Nenápadne, aby správca cintorína neprskal. Predstavuješ si ich zavarené, v náleve. Najviac je čiernych, červené sú pikantné a žlté fádne. Vidiš drobné tvorčeky, ako nesú zakázaný náklad k mŕtvole pod tujou. Striasa ju. Cítiš mravčenie, ako keď sa rozpráva o všiach a každý si začne škriabať hlavu. Každý.

V čiapke ti je teplo, škriabeš si mokré vlasy a prestávaš myslieť na sprosté nakladané mravce. Obchádzaš nadvihnuté poklopy s dierami

dostatočne veľkými na preventívne obchádzanie. Obchádzajú ich aj električky. Kto im dal meno cifruša bezkrídla musel na niečom

fičať. Predtým aj potom. Vypekajú sa na jesennom slnku, čiernymi očkami vytetovanými na temnooranžovom chrbte gánia z teplých náhrobkov na pozostalých a plašia vtáky. Kto by jedol niečo s vytrešteným pohľadom? Vraj okrem líp, čo rastú obozretne len po okrajoch, babkami inde vykynožené, cicajú aj mŕtvy hmyz. Veríš tomu, že aj mŕtvolý. Inak by tu nekempovali. Pozapájajú svoje vagóny, na nástupišti pred prasklinami nechajú možno nastúpiť mravce nakladané v kyselinovom sóse. Obrie biele kvety im ťahajú tie nakreslené oči, zalezú radšej do tmy pod poklop. Nenašla si ani jedinú zapojenú električku. Nie je to preto, že si v Sereďi. Ešte netušíš, že sa pári v máji. Až potom budú samičky ťahať samcov kade-tade. Teba ťahá mama s babkou. Tour de cintorín je ich doména. Nalodia sa každonovembrovo do starej škodovice, naplnia kufor kýblami s kvetmi.

Chryzantémové gule tu okupujú všetky hroby. Sú ako tvoj brmbolec. Sú polysémantické. Ktovie, ako by sa kotúľali. Žlté, biele. Vatikánska mena. Dnes ich už toľko nevidno. *“Je s tým čičačka. To musíš zaštipkávať. Všetky bočáky. Nechať len jeden kvet. Podoprieť ho.”* A na záver odsúdiť na cintoríne po jedinej noci na spálenie mrazom. Jediný deň, keď na bode mrazu nie sú len rodinné vzťahy.

Z cintorína tradične pôjdete na pančovanú kávu k rodine, čo býva pri parku. Majú tam vždy zimu. Navlhnuté tkané koberce, olúpané, na šedo natreté parkety a v obývačke model železnice, ktorej sa nikto nesmie dotknúť.

Milé deti,

seredskí sú lakomí. Vždy boli lakomí. Nevedia dopriať ani sami sebe. Nikdy nevedeli. Odjakživa. Aj po zomretí. Krikľavobiele chryzantémy musíte nosiť od vás, vraj tam tie vaše sú najkrajšie. Aj najlacnejšie. Lebo rodina. Šúchaš si navlhnutú pančuchu o nart druhej nohy a vyhýbaš sa pásikavým koberčekom. Nikto nesmie stúpiť na bielu čiaru. Biele čiary sú nahusto. Ako chryzantémy po cintoríne. Po vymrznutí zhrdzavejú. Hrdzavejú aj koberce? Skôr hrnce. Videla si tie hrnce na dvore. Pijú z nich vraj mačky. Neveríš. Vieš o odstátej vode. Mačky sú priberčivé. Legenda hovorí, že pijú s minimálnymi

stratami obrovskou rýchlosťou. Z hrdzavých hrncov s dažďovou vodou nikdy. Lebo legenda.

Pištabáčiho hrniec

je legendou.

A najstarší z hrobov s vašimi chryzantémami.

„Mal“ krčmu a v jedinej izbe bez elektriny aj vody okrem postele len šesť obrovských obrazov. Nikto nevie odkiaľ boli, ani kam sa podeli. Bývali s Pištabáčim v tme. Aby ich nikto poriadne nevidel. Na dvore, o polovicu menšom ako izba, lebo práve tak to mestské záhrady majú v popise existencie, nepestoval nikdy nič, mal len jednu z dvoch najväčších seredských čerešní. A v rohu latrínu. Po vodu chodil k mladšiemu bratovi, inak k vychýrenému miestnemu staviteľovi, s litrovým hrncom cez pol mesta k domu opretému plotom o park pri kaštieli.

Dom s nasivo natretými latami podlahy a pestrofarebnými kobercami. Mokrymi od zimy. Vtedy ešte len stavali železnicu. Veľká bola. Mizli ňou ľudia za vojny a tunajší dodnes o ničom nevedia. Čudujú sa múzeu. Pištabáčimu sa tiež každý čudoval.

Napumpoval studničnej vo dvore, posedel v kuchyni, poprosil o koch do iného hrnca, odniesol do jedinej tmavej izby. Na umývanie aj na varenie. Koch na zjedenie. Aj na dva dni. V krčme aj tak nič viac nepotreboval. Škoda, že sa tam sedelo len od desiatej. Do desiatej. Potom už bola tma. V nej vynikli tie obrie obrazy, čo mal po stenách v ešte obrovskejších rámoch, ktoré asi nikdy nikto tiež nevidel. Olejomaľby rýchlo tmavnú a strácajú sa v nich všetky príbehy. Ty si ich počas všetkovej návštevy vymyslela tristo. O tej železnici a miniatúrnych, zle ofarbených postavičkách v zamrznutých pózach. Mávame, chlapci, mávame... Ani ti nekázali dať si dolu čiapku. Vedeli svoje. O Pištabáčim aj šetrení.

2. miesto

Martin Mišún

Dve kocky cukru

Večer som tak hlasno kýchol do vzorovanej vreckovky, až z nej popadali všetky tie modré bodky. Rozkotúľali sa po dlážke. Mnohé zmizli v šere pod posteľou. Iné sa asi vydali na vandrovku. Mohol som hľadať, ani jednu som nevedel nájsť. Zrazu som držal bielu bavlnenú vreckovku.

Toto sa mi občas stane.

Úhľadne som ju zložil na polovicu. Potom ešte raz. A toto som opakoval, až kým sa z nej nestala kocka. V tom momente mi pripomínala kocku cukru. Takto som ju strčil do vrecka, kam v podstate patrí. Veď bola iba trochu ofrkaná, ale inak čistá.

Sadol som si na posteľ a rozmýšľal, čo urobiť. Donna sa určite nepoteší, že som takto zničil ďalšiu vreckovku. Dostal som ju práve od nej s tým, že opatrne a jemne. A teraz toto – stačilo jedno kýchnutie. Ani nie najhlasnejšie, aké som zo seba dokázal dostať.

Kiežby som aspoň našiel zopár modrých bodiek...

Kiežby, áno, lebo čas vypršal – ozvali sa kroky a do izby vstúpila Donna. Usmiala sa.

„Na peniaze.“

„Prečo rovno takto?“

Sadla si vedľa mňa. „Zdravie nebudeš mať tak či tak. Lásku máš vo mne, čiže viac šťastia nepotrebuješ. Čo iné ti teda zaželať?“

Povedal by som: darmo sa hádať s niekým, kto má zápočet z logiky. Poviem: darmo sa hádať so ženou. Tak to už býva.

A niežeby som chcel. Alebo potreboval.

Donna si zopla vlasy gumičkou a hľadela pri tom cez okno. Štíhly mesiac chytal ako háčik tých pár sivých oblakov na oblohe. Len pár hviezd nevinne požmurkávalo. Aj noc bola unavená – obliekla si závoj v naozaj tmavej námorníckej modrej.

„A nik ju pri tom nevidel nahú, veď bola tma,“ doplnil som do ticha.

Donna sa na mňa pozrela. „Budem musieť variť menej vtipnej kaše.“

Lahol som si a šup pod bordovú prikrývku. Donna sa ku mne pridala – akoby trochu odmerane, nepritúlila sa. Mali sme prvýkrát spať spolu.

„Nastavím budík na siedmu.“ A zhasla lampu na nočnom stolíku.

Potom prišlo slabučké zakňučanie.

„Deje sa niečo?“

„Nemám tu žiadneho macka. Keď som bola malá, vždy som potrebovala plyšového macka, aby som vedela zaspáť.“

„A mňa zas bratia kedysi volali Maco.“

Donna sa ku mne pritúlila. Položila si hlavu na moju hrud'. „Lepšie.“

„Keď ma chceli nasrať,“ doplnil som vlastnú myšlienku.

„Lepšie,“ zdôraznila Donna... A ja som mohol iba súhlasiť.

Minúty plynuli. Každých šesťdesiat sekúnd ubehla jedna. A keď aj sekundu meškala, tá ďalšia pridala do kroku.

Asi tak.

A my sme zaspali. Teda, aspoň ja som zaspal. Donna by musela hovoriť za seba – mala veľmi krehký spánok. Avšak to aj ja.

A prejavilo sa to aj túto noc – bohviekedy presne som sa zobudil. Vonku bola stále tma a mobil som nemal po ruke, aby som skontroloval čas. Donna ležala na boku, chrptom ku mne, avšak jednu ruku mala stále na mne. Akoby potrebovala mať istotu, že som jej neutiekol.

Hlasno som vydýchol. Asi až príliš. Donna sa zamrivila. A zamrmlala: „Spíš...?“

Sotva som rozumel. Skôr som si domyslel.

Pritisol som sa k nej, privoňal k jej vlasom. „Nie. Len teraz som sa zobudil.“

„To je dobre... lebo... ovocie a zelenina... budú zajtra lacnejšie...“

Opatrne som nadvihol hlavu. „Prosím?“

„Áno... do stredy, v piatok trinásteho... potom narastú...“

Zľahka som ňou zatriasol. „Donna, všetko v poriadku?“

Tuhšie zovrela prikrývku a viac sa schúlila. „Ale... len som unavená... potrebujem viac ovocia... zajtra nakúpiš, dobre...?“

„Môžem. Máš chuť na nejaké konkrétne?“

Donna chvíľu mrnčala. „Hm... napríklad... bravčovú panenku...“

„To nie je ovocie.“

„Tak teda... môže byť aj vepřová...“

„A čo takto pomaranče?“

„Ale z kravy...“

„Pokúsim sa. A keď nebudú?“

„Tak kúp pomaranče...“

„Poradím si,“ pohladkal som Donnu po líci.

„Ale z kravy... Ešte raz... dobrú noc... Maco...“

„Dobrá noc, Donna.“

Zatvoril som oči a niekoľkokrát som si pripomenul, že mám kúpiť pomaranče. A opakoval som si to, až kým som zaspal.

Zobudil som sa až na svitaní. Natiahol som si stuhnuté telo. A Donna sa zobudila tiež. Obrátila sa ku mne. Usmiala sa: „Dobré ráno. Vyspatý?“

„Ale áno.“ Vstal som z postele a obliekol sa. „Idem nachystať raňajky.“

„A kávu,“ povedala ešte trochu rozospato.

„A kávu.“

„S dvoma kockami cukru... A ja sa zatiaľ osprchujem.“

Išiel som do kuchyne a dal som zovrieť vodu. Čosi ma omínalo v nohaviciach. Z vrečka som vytiahol bielu kocku, čo pripomínala cukor – ach, tá moja nešťastná vreckovka. Začal som ju žmoliť v ruke. Kým som čakal na rýchlovarnú kanvicu, vytiahol som zo zásuvky novú vreckovku – so vzorom modrých kvetín. A rovno do vrečka.

Potom som zalial kávu, pridal trochu mlieka. A do kuchyne vstúpila Donna.

„To bolo rýchle, nie?“

„Voda zas studená.“

„Ale aspoň káva je hotová... viac-menej.“

Donna si sadla za stôl. „Dúfam, že som ťa nebudila.“

Zobral som šálku a položil ju pred Donnu.

„Rozprávam totiž zo snov.“

Asi ma to prekvapilo alebo tak... z dlane mi vypadla biela kocka, priamo do kávy.

Donna ku mne načiahla ruky. „Poď, zohrej ma.“

Objal som ju. „Si studená.“ Trochu ma podráždil nos.

„Ako tá sprcha.“

Rýchlo som vytiahol vreckovku a kýchol som do nej tak hlasno, že všetky modré lupene z nej sa rozleteli po kuchyni.

Nevinne som sa pozrel na Donnu. „Prepáč.“

„To nič.“ Vzala mi biely kus bavlnenej látky, poskladala ho do tvaru kocky a hodila ju do kávy.

Nežne sa ma dotkla medzi rozvírenými lupeňmi kvetov. „Chcela som predsa dve kocky...“

3. miesto

Judita Ďurčová

V područí detinskej dôvery

(Úryvok)

Čie bezbožné ústa sa za niekdajších čias mohli pýšiť výrokom, stojacim na strane neblahej skutočnosti, že bezhraničná dôvera voči svojmu blížnemu sa dnes už nevypláca a prílišná naivita neprináša vytúžené ovocie...? Nie, tieto lamentujúce slová nevyriekol nijaký filozof, honosiaci sa plejádou znalostí o múdrostiach antickej éry, neskršli v mysli žiadneho romantického básnika či neznáameho vetroplacha, márnokratne dumajúceho nad nesmrteľnosťou chrústa. Nedávno som ich mimovoľne vyriekla ja sama, a to po neveľmi fascinujúcej skúsenosti, ktorá ma nadobro presvedčila o váhe ich neodškriepiteľnej pravdivosti...

Pred niekoľkými dňami som dospela k neúprosnému odhodlaniu pozmeniť tvár svojho vidieckeho obydľia, učupeného medzi pahorkami sicilských lesov, divo rastúcich v západnej časti tohto vulkanického a ničím nespútaného ostrova. A akým spôsobom som zamýšľala dosiahnuť naplnenie svojich dizajnerských zámerov? Nuž, na pomoc som si prostredníctvom vychýrenej internetovej stránky prizvala naslovovzatého odborníka v podobe maliarskeho majstra, vlastniaceho renovátorskú firmu menom *Alborea*, sídliacu v samom srdci neďalekého mestečka Caltagirone. Tento muž, verejne a bez ostychu sa prezentujúci ako jeden z najlepších odborníkov vo svojom remesle, okrem maľovania priestorových interiérov, ponúkal i profesionálne leštenie nábytku, kachličkovanie miestností či komplexnú prestavbu záhradného areálu a vôbec všetko, čo možno nazvať domácimi prácami manuálneho charakteru. Počiatočná iskra dôvery v jeho fenomenálne schopnosti sa však vo mne naplno rozdúchala až v okamihu, keď na zelenom trabante dorazil k bránam mojej vidieckej usadlosti

Bosco Agricone. Vysoký, počerný a do zlatista opálený robotnícky znalec si na prvý pohľad podmanil nežnejšiu časť môjho *ja*, bez váhania som ho teda pozvala dnu, počastujúc ho makarónmi so syrom a pohárom pravého talianskeho vína, dozrievajúceho pod úrodným toskánskym slncom. Onedlho sa medzi nami rozprúdil družný rozhovor, pojednávajúci o malichernostiach všedného života, počnúc rozoberaním domácich zlovykov pri pití rannej šálky kávy a končiac dôverným opisom detailov nášho uponáhľaného bytia...

Keď sa mladý lišiak napokon zahĺbil do práce, podmanil si moje sympatie natoľko, že som s pokojom Angličana opustila pohodlie svojho príbytku, vyberúc sa na niekoľkohodinovú návštevu najlepšej priateľky Rosalie. Keďže táto excentrická osôbka obýva dvojpodlažnú haciendu vzdialenú necelé tri kilometre od môjho domu, cestou som si riadne prevetrala nielen rozhorúčenú myseľ, ale i jednotvárnou nečinnosťou zmeravené údy... Očakávala som, že po mojom návrate sa predtým biela a vcelku dosť ošarpaná kúpeľňa zmení na oslňujúcu oázu pokoja, pokrytú kachličkami belasého odtieňa. Keď som však na sklonku dňa opätovne zamierila do svojho záhradného staveniska, môj neomylný inštinkt mi razom vnukol poznanie, že dačo nie je v súlade s kostolným poriadkom... V neblahej predtuche blížiacej sa pohromy vtrhla som dnu sťa nepokojný uragán, vanúci k brehom nášho ostrova z rozpálených končín africkej Sahary. Pohľad na vyrabované zásuvky môjho bielizníka, tróniaceho v ľavom kúte predsieni, ma razom utvrdil v presvedčení, že som sa v úsudku o zamýšľanom kujonstve prefikaného robotníka nemýlila. Okruh môjho hmatateľného imania splasol nielen o jednotlivé kusy hodvábného šatstva, ktoré v ňom čušali poukladané podľa zásad vojenskej regule, ale taktiež o riadnu hrst' peňazí, uschovanú v jeho najspodnejšej zásuvke... Po chvíľke bezradnej nečinnosti som sa odvážila nazrieť i do priestorov tajomnej kúpeľne. Výsledkom tohto rázneho kroku však bola ďalšia vlna pobúrenia, nemenej pustošivá než prvotný nával odpudzujúceho znechutenia, ktorý mi v okamihu zalial útroby ani rozvodnená rieka, vlievajúca sa do osidel spenených vodopádov. Namiesto pohľadu na novučičký tmavomodrý dizajn celej miestnosti sa mojim očiam naskytol príšerný obraz dochrámaného zrkadla, miestami poodlepovaných nástenných dlaždíc a do očí bijúcej zmesi neporiadku...

Nebesia! Veď ten naničhodný oplan ma ošklbal o dvestotisíc lír, dopustiac sa na mojom majetku rozsiahlej hmotnej škody a vzápätí sa vypariac nehučne ako gáfor! Z celej situácie sa mu pošťastilo vyviaznuť so zdravou kožou a neklamným znakom tejto skutočnosti boli aj prašné stopy pneumatík, ktoré mi v záhrade zanechali škrípajúce kolesá jeho ošúchaného vozidla, uháňajúceho za vidinou lepšieho zajtrajška...

Pri pomyslení na jeho nehanebný úskok sa ma zmocnil záchvat dosiaľ nevidanej zúrivosti, tvoriacej priam bytostnú súčasť južanskej národy albánskych Sicíľčanov, ktorých krv koluje i v mojich žilách. Keďže som v prvom okamihu nevedela ovládnuť jej nutkavé poryvy, v túžbe uľaviť svojmu hnevu schytila som najbližšie ležiaci vankúš a pohybom ostrých nechtov som ho bez mihnutia oka rozpárala na márne kúsky... Upokojila som sa až vo chvíli, kedy som si uvedomila, že všade vôkol mňa poletujú chumáče polystyrénového peria.

„Severina Scaneliová“, zahromžila som v duchu, vyrieknuc nad sebou neľútostný ortieľ, „pamätaj si, že po svete ešte jakživ nechodil väčší blázon než ty sama! Aj keby si prebrúsila hoci celučkú zemeguľu, sotva by sa ti podarilo naďabiť na rovnakú hlupaňu, aká sa práve vykľula z teba... Iba na nepatrnom fliáčiku zeme stelesňujúcom sicíľsku pevninu prebýva zo päť miliónov obyvateľov, no ty jediná si sa ani dáka naivná hus nechala obalamutiť akýmsi odkundesom, dovoliť mu, aby ťa opantal pohľadom šviháckych očí, znehodnotiac ti kúpeľňu a napokon ťa oberúc aj o posledný groš...“

Mimoriadna cena správnej rady Čakanky

Karol Ács

Reminiscencie

(Úryvok z románu)

Neviem prečo, ako dieťa ma mama veľmi rada obliekala do bieleho. Biely kabátik a biele krátke nohavice, to bolo jej potešenie a moja záhuba. Koľko som za zelené fľaky od trávy na nohaviciach dostal bitiek, to by ani počítač nezvládol spočítať. Veď pred nami bola úzkokoľajka na malej vyvýšenine a povedľa nej z oboch strán kanál, zarastený trávou, vrbami, topoľmi a neviem ešte akými stromami, a nebolo pre mňa nič ľahšie, ako sa v takomto prostredí zašpiniť. Je pravda, že to nebolo moje bežné oblečenie, iba keď sme niekde išli alebo som ho nosil v nedeľu. Stačilo však len do trávy si sadnúť a už bolo zle. Raz som sa mame parádne pomstil. Tiež sme sa niekde chystali a ja som už oblečený na dvore čakal, kým sa mama vystrojí. Predtým však musím spomenúť, že vtedy sme mali prasnicu, ktorá sa volala Lady. Za studňou bola pre ňu taká mláka na váľanie. A ja z dlhej chvíle, pokiaľ sa mama richtovala, som sa v tej mláke vyváľal ako Lady. Z tej návštevy, kam sme sa pôvodne chystali, nebolo nič. Za tento výkon som ani bitku nedostal, ale bezmocná mama sa nad mojou imitáciou prasnice rozplakala.

Niekedy v týchto rokoch mal otec zdravotné problémy s obličkami a na odporúčenie doktora pobudol nejaký čas v Mariánskych Láznach. Ani vtedy manželská vernosť v kúpeľoch nebola tabu. Mama však po návrate otca nemala možnosť jeho aktivity tohto druhu overiť. Dá sa tvrdiť, že na to stále alebo aspoň často myslela, lebo hneď prvú príležitosť, i keď takú nedokonalú, využila. Podľa jej rozprávania sa to stalo takto: Otec už bol asi dva mesiace z kúpeľov doma, keď raz počas večere, prišla nejaká žena a chcela kúpiť trochu fazule. Mama sa s ňou v uličných dverách chvíľku rozprávala a potom ju vypravdila. Fazuľu na predaj nemala. Keď sa vrátila do kuchyne, počas jedenia sa jej otec opýtal, čo tá žena chcela? Mama pohotovo a suverénne zaklamala, že prišla za ním, ale ona ju do domu nevpustila. Prišla ohľadne alimentov, ktoré sú následkom jeho pobytu v kúpeľoch! V tom okamihu otec zabudol zavrieť ústa a lyžica mu vypadla z ruky. Mama bleskovo zaútočila: „Ej, nebol si mi v tých kúpeľoch verný!“ Otec si však bleskovo uvedomil, že po dvoch mesiacoch o alimentoch nemôže byť reč, a po chvíľke zaváhania sa mu vrátila stratená duchapritomnosť a mamu začal presviedčať a uisťovať o svojej vernosti a počestnosti. Podľa toho, ako to mama po rokoch rozprávala, myslím si, že ju úplne nepresvedčil a zrnko nedôvery ostalo zasiate až do konca.

Písal sa prvý september 1939. O 15.45 vnikol wehrmacht do Poľska. Na druhý deň o 14.00 vyhlásila Veľká Británia Nemecku vojnu, o 17.00 sa k tejto výzve pripojilo Francúzsko. Začala sa druhá svetová vojna.

Pre poriadok musím uviesť, že v roku 1939 sa mi narodil brat Mikuláš, ktorý však, žiaľ, po šiestich týždňoch zomrel na nejakú srdcovú chybu. Na jeho hrobe na pomníku je nesprávne napísané že „žil mesiacov.“ Keď mi o týchto veciach mama rozprávala, bolo mi to strašne ľúto. Neskôr som si uvedomil, že sa dobre stalo. Na dolnom konci dediny, teda neďaleko nás, sa v tom čase narodilo dievčatko s podobnou chybou, ktoré prežilo. Bola však takmer pod stálym lekárskeym dozorom a nakoniec predsa len zomrela ako pekná dievčina vo veku dvadsať rokov. To bola pre jej rodičov omnoho väčšia bolesť ako v našom prípade. Naši nezaháľali a hneď v nasledujúcom roku sa mi narodila sestra Klára, bolo to presne 27. 8. 1940.

Niekedy v tomto čase sa stalo, že som sa v kuchyni obšmietal okolo mamy, ktorá preberala fazuľu k obedu. Ako som jej pri tejto práci asistoval, strčil som si jednu fazuľu do nosovej dierky. Ako keby tam pasovala. Nuž, ale čo s ňou, von ani za svet. Čím som sa viac pokúšal ju vybrať, tým sa dostávala hlbšie do nosa. Toľko som sa mordoval, až to mama zbadala, ale už mi nevedela pomôcť. Otec ešte bol doma, tak ma rýchlo na bicykli zobral k lekárovi MUDr. Schulczovi. Okrem iného, on jediný mal vtedy v Trnovci auto, Tatru 57. S mojou fazuľou si tiež nevedel poradiť. Dopadlo to tak, že otec namiesto do chotára na koňoch musel so mnou do Šale, kde mi tú, už dosť dobre napuchnutú fazuľu, vybrali.

Nie celkom jasne si pamätám, ako ma mama raz prichytila v maštali, keď som Csillaga, nášho valacha pohladkával po chvoste. Aj keď sa zdesila, zachovala pokoj a ticho, aby skríknutím nenaplašila koňa. Prežil som to bez ujmy aj z maminej strany.

Približne v tých časoch mal otec menšiu kolíziu s týmto valachom. V maštali kone stáli hneď pri dverách a Csillag na samom kraji pri stene. Raz sa stalo, že na otca prišiel zriedkavý prípad s častým behaním. V noci ho to tak prekvapilo, že nestihol dobehnúť na záchod, ktorý bol až na konci domu. Aby sa „nezablatilo ihrisko“, vbehol do maštale a kvokol si hneď pri dverách. Mal iné starosti ako to, aby koňom ohlásil, že je v maštali. Lenže jeho nedobrovoľnú činnosť sprevádzal aj zvukový efekt, Csillag sa zľakol a otca kopol do zadnej časti stehna tak silno, že otca zastavila až náprotivná stena. Ešteže sa reflexívne zachytil rukami. O tejto epizóde otec mlčal. Čo sa mu stalo, to odhalila mama pri sobotňajšom kúpaní. Keď otec vystupoval z koryta, mama zbadala na pravom stehne čierno-modro-fialový fľak, prakticky otlačok konskej podkovy. Otec musel s farbou von. Keďže to nemalo u neho žiadne zdravotné následky, celá rodina sa na prípade pobavila.

Pre dnešného človeka bude iste zaujímavé, keď opíšem už spomínané sobotňajšie kúpanie. V tých časoch na dedinách nebol vodovod, nebola ani kúpeľňa. U nás sa pravidelne každú sobotu kúpala celá rodina. V kuchyni. Najprv sa nachystali na sporák veľké hrnce s vodou a voda sa zohriala. Tým sa vlastne vykúrila aj „kúpeľňa“. Večer sa prinieslo dovnútra drevené koryto. Do primerane teplej vody prvá vliezla najmenšia Klára; predpokladalo sa, že je najčistejšia. Po nej som bol na rade ja. Keď sme boli menší, vliezli sme do koryta aj obaja naraz. Po nás nasledovala mama, keď sme už boli v posteli, nakoniec otec. Pravda, po každej výmene kúpajúceho sa do koryta prilievala teplá voda. To koryto nebolo z tých, čo nám vydlabali cigáni, o ktorých sa ešte stručne zmienim, na pácovanie slaniny, šuniek a paprčiek zo zakáľáčiek.

To koryto sa používalo okrem kúpania len na pranie bielizne. Neskôr sme už mali vaňu, pozinkovanú. To bola veľká vymoženosť. Kúpili sme ju po fronte načierno. V lete sme sa kúpavali na gánku alebo aj na dvore. Tá pozinkovaná vaňa ešte v Trnovci existuje.

Výnimočné boli dni, keď otec mal čas venovať sa aj rodine. Také nastali každý rok po žatve a mlatbe, teda po vyvrcholení najťažších prác v roku. Obyčajne to bývalo po trnoveckých hodoch, ktoré bývajú v nedeľu po 6. auguste. Každý sedliak v dedine sa snažil, aby do hodov mal obilie usporiadané a mohol sa bezstarostne zabávať. To boli časy, kedy sme sa chodili na Váh kúpať. Samozrejme, s konským povozom. Chodievali sme dosť ďaleko od dediny, až k sútoku starého a nového Váhu. Pôvodné riečisko Váhu obtekalo tesne dedinu a oblúkom spomaľovalo prietok. Preto od železničného mostu ho vyregulovali, čím sa tok vody urýchlil. Tak vznikol veľký ostrov, od dediny ho oddeľoval starý Váh a z druhej strany ho obtekal nový Váh. Ten ostrov sa ešte i dnes volá Amerika. Pri sútoku týchto dvoch ramien bola veľká piesočnatá plocha, ktorej by sme dnes s trochou fantázie hovorili pláž. A sem sme sa chodievali kúpať. Otec pri takýchto príležitostiach nahnal do vody aj kone a okúpал ich. My sme sa plahočili medzi nimi. Tých vzácných chvíľ bývalo poskromne. Po žatve začínala podmietka strnísk, vývoz maštalného hnoja a potom jeho zaorávanie.

Spomínal som, že dedko sa snažil deťom nahonobiť čo najviac pozemkov. Ale nebola to len orná pôda. On kúpil nejaké pasienky a dokonca aj kúsok lesa. Ten les síce neoplýval nejakým kvalitným porastom, bol to však listnatý les s prevahou topoľa, duba, vrby a trocha bukov. Niekoľko zím po sebe sme z lesa vozili domov veľké kmene stromov, ktoré sa doma potom pílili, kálali, skrátka pripravili na kúrenie. Okrem dreva sme kúrili kvalitným tzv. „pruským“ uhlím. Ten les spomínam preto, lebo jednu zimu, keď sme dovezli veľmi objemné a kvalitné kmene topoľov, objavili sa u nás Cigáni – korytári. Otec si ich najal na vydlabanie koryta z topoľového kmeňa. Asi za tri dni vydlabali tri korytá, ktoré nám pri zabíjačkách slúžili na odkladanie čerstvého mäsa, a neskôr na „pácovanie“. Donedávna tie korytá slúžili absolútne spoľahlivo.

Cena za zachovávanie regionálnych tradícií

Anzelma Hlôšková, Milan Hlôška

Recepty močenských starých mám

Hospodárenie

Na každom dvore pobehovali kurence, sliepky, kačice, husi, niektorí chovali aj morky. V holubníku hrkútali holuby, v chlievikoch mnohí chovali prasiatko. Aj zajace boli súčasťou dvora. V maštali boli kravy, ktoré okrem mlieka museli často ťahať voz. Bohatší mali aj kone. O hydinu a dobytok sa museli starať, každý deň ich bolo treba nakŕmiť, opatriť, priniesť zelinu, narezať sečku. Mäso sa kupovalo len zriedka u mäsiara, vystačili si s domácimi produktmi. Z husí a kačíc bol dobrý tuk, mäso aj perie. Keď krava dobre dojila bola aj smotana, maslo, cmar, kyslé mlieko, sliepky dávali vajička a prasiatko celú zimu zásobovalo masťou, mäsom a výrobkami celú rodinu.

Zabíjačka bola slávnosť, ale aj veľa práce pre domácnosť. O to najhlavnejšie sa postaral mäsiar. Chutné dobroty spestrili stravu – klobásy, hurky, oškvarky, masť, šunka, obarová polievka, zabíjačková kapusta, guľáš, žobrácka kaša, podbradok s cesnakom a paprikou, huspenina, údené mäso – to boli zimné dni hojnosti. A aby sa neprejedli, vždy poslali „výslužku“ aj susedom a známym, od ktorých sa im tiež ušla výslužka, keď robili zabíjačku. Z prasaťa sa zužitkovalo všetko, ešte aj ten kúšтик, „prsteň“, ktorý nosilo pod chvostíkom. Veľmi dobre vraj pomáhal pri bolesti hrdla. Staré babky bylinkárky mali takýto recept: na prsteň sa priviazali dve nitky, bolo ho treba prehltnúť, jedna nitka zostala vonku, na druhú sa počkalo na konci tela. Potom bolo treba nitkami hore-dolu poťahovať, aby prsteň mastil choré hrdlo. Toto bolo treba robiť až do vyliečenia. Veru boli naše staré mamy „šanolivé“. Z husí a kačíc sa perie použilo do perín, brká uviazali, boli z nich „masťačky“, konce krídiel odrezali a slúžili v kuchyni na zmetanie múky alebo aj na ometanie pavučín (krillá). Kožky zo zajacov spracovali muži na pekné kožušinky. Chovali sa aj kozy na mlieko a výborný syr.

Okrem domácich zvierat boli v domácnosti mačky a pes. Mačky boli prítulné, chytali myši, vždy sa im niečo ušlo od gazdinej. Veľmi dobre vedeli, že keď gazdiná brúsi nôž, tak bude kuracina alebo husacina a len ťažko sa dali odohnať, tak čakali na svoj prídel. Aj pes bol súčasťou domácnosti. Plnil dôležitú úlohu strážcu. Bol miláčikom detí a verným pomocníkom v domácnosti.

Kravy sa pásavali spoločne. Pastier kráv sa volal juhás a ráno po dedine pozháňal kravy, teľatá a jalovice a vyhnal ich na pašu na lúky. Pastier sviň sa volal kanás. Aj tie sa spoločne pásavali na lúkach. Aj ovce sa chovali a chovajú sa aj v súčasnosti. Ich chov má jednu zvláštnosť, je to chov oviec na rovine, ojedinelé bačovanie na Slovensku. Všade sa chovajú a pasú v hornatých oblastiach na stráňach.

Bačovanie v Síkach – časť dediny – (slanisko – prehĺbenina na lúkach, vysoká spodná voda, zasolenie, so zvláštnou flórou) slúži tiež na zachovanie tohto prírodného územia. Pri spásaní trávy ovcami nemôžu narásť na lúkach náletové dreviny, ktoré by túto oblasť znehodnotili. O ovečky sa stará bača, honelník a verné psy. Pri spracovaní ovčieho mlieka vzniká bryndza, syr žinčica, ovečka poskytuje vlnu, mäso aj kožušinu. Osada Síky s náleziskom liadku sa spomína od roku 1545.

Trápenie mladej Marišky

Mariška sa vydala a išla bývať do rodiny svojho muža Ička. Bývali v dome so svokrovcami. Všetci okrem nej chodili robiť na polia a ona zostávala doma variť, opatrovať hydinu a dom. Bola šikovná, hydinu opatrla, aj kravu podojila, upratala dom, aj prasa nakŕmila, len to varenie bol problém. Často si povzdychla: „Mama moja, prečo ste ma nepripreli do toho vareňá, šak sa já tu mosím takto trápiť.“ Kuchárske knižky vtedy ešte neboli rozšírené a všetky skúsenosti sa odovzdávali len ústne alebo v praktických ukážkach – odkukávali sa. Často sa stalo, že Mariška čo uvarila, to sa nepodarilo, nedalo sa to jesť. Mačka Cila a pes Harino z toho mali najväčšiu radosť. A keď to ani im nechutilo, tak to dala prasať. Potom chytro navarila len to jediné jedlo, čo vedela. Svokruša sa čudovala, prečo majú „zasek len tú ocetkovú polievku a halušky syrové“, ale všetci boli hladní, tak sa po večeri len tak zaprášilo. Susedova Marišnina videli, že mladá často kŕmi psa a mačku, a dovtípili sa, že niečo nie je v poriadku. Mladá žena sa jej s plačom priznala, že to varenie jej nejde, ale susedka pochopila, že jej je ťažko, všetci čakajú na dobrú váru. Začala ju po troche zaúčať, veď tie jednoduché jedlá potrebujú dobrý cvik, aby sa podarili.

Aj naše staré matere sa dosť natrápili, až im to išlo dobre od ruky. Dobrá vec sa podarila, naučila sa pri tetke Marišnine všetko. Keď prvýkrát varila slepačiu polievku, tak jej podrezaná a napoly ošklbaná sliepka ožila a behala po dvore. Dostala radu: „Slépku ani inšé zvíra nesmíš lutovať, lebo sa bude trápiť. Nato sme ho vychovali, aby nám poslúžilo ako jedlo, to si pamatuj.“ Keď sa nakoniec všetko podarilo, sliepka bola v hrnci, len nohy jej trčali a tancovali najkrajší slepačí tanec. Vôňa sa šírila po dome a spokojná Mariška sa dočkala aj pochvaly od svokruše... Aj sa jej priznala, čo všetko podstúpila, a múdra staršia žena si ju zato vážila a vždy ju „priprela“, keď niečo dobré varila. Pekne spolu vychádzali a radosť bolo mladej u nich bývať.

Oškvarkové ríteše

Potrebujeme: kysnuté cesto, pomleté oškvarky, olej, soľ, mleté čierne korenie.
Vykychnuté cesto vyvaľkáme na hrúbku 1 cm, nakrájame ho na obdĺžniky asi 40 cm dĺžky a 10 cm šírky. Cestíčka potrieme masťou a mletými oškvarkami alebo na cestíčka poukladáme do radu ako koráliky celé oškvarky (takto sa to robilo voľakedy), posypeme mletým čiernym korením a posolíme. Stočíme ich do malých rolád, aby boli oškvarky schované vo vnútri. Takto vzniknuté valce pomastíme a stáčame ich ako slimáky. Ukladáme ich na pomastený plech tesne vedľa seba (aby sa stlačili a vytvorili štvorec) a pomastíme, aby sa nezlepili. Upečieme v horúcej rúre.

Cena za tvorbu pre deti

Zuzana Švecová Betliarska

Adventný veniec

(Úryvok)

Tretia sviečka

Čo by ste si vzali so sebou, keby ste išli na dlhú cestu? Peniaze, dobré jedlo...?

Porozprávam vám, ako to bolo ďalej s Máriou, ktorá sa vybrala za svojou príbuznou Alžbetou.

Podme spolu.

A zoberme si so sebou predovšetkým to, čo si vzala ona: plamienok nádeje a radosti. Vy si ho zapáľte na svojom adventnom venčeku a Mária si ho niesla v srdci. Plamienok vášho svetielka bude živiť knôt na sviečke. Máriin plamienok živila jej viera.

Horí už aj vaša tretia sviečka?

Podme.

Keď Gabriel odišiel od Márie aj od Jozefa – nastala noc. Obaja si veľmi potrebovali oddýchnuť. Jozef sa pevne rozhodol, že Máriu neopustí, no a ona sa rozhodla, že o svojom zvláštnom stretnutí sa porozpráva s tým, kto jej bude najviac rozumieť – teda s Alžbetou. A tak, keď ráno vstala, zbalila si zopár najnutnejších vecí, jeden nekvasený chlieb a šla. Nebolo treba prejsť z jedného konca mesta na druhý. Mária mala pred sebou dlhú cestu. Takú dlhú, aby jej stačila na rozmotanie veľkého kľbka myšlienok. Išla po rozhorúčenej ceste s malým uzlíčkom a rozmyšľala nad tým, čo jej povie Alžbeta. Cesta sa jej mihala tak, ako ju predchádzali aj tie posledné pochybnosti o tom, či sa rozhodla správne.

„Kto iný mi povie viac ako Alžbeta,“ myslela si. Jedine ona mi povie, či som sa rozhodla správne alebo nie. A aj ma prichýli, ak by ma ostatní chceli odsúdiť.“

„Nebudú veriť, ba ani chápať, aké dieťaťko nosím pod srdcom.“

Kráčala bez strachu, nebála sa ani noci. Lahla si pod olivu, pod hlavu si dala svoju pevnú vieru a prikryla sa nádejou. Cítila, že sa jej nemôže nič zlé stať a všetko sa skončí dobre. Nemyslela ani na hlad, ani na smäd, veď keby tak bolo, určite by si všimla, že toľko chleba a vody, čo si vzala so sebou, by jej na takú dlhú cestu nestačilo.

Ako prichádzala k Alžbetinmu domu, jej srdce sa zvláštne chvelo. Veľmi sa na Alžbetu tešila. Bol už podvečer, keď nedečakými prstami zaklopala na dvere Alžbetinho domu. Vyšiel Zachariáš. Jeho vráskavá tvár prejavila veľkú radosť, keď za dvermi odrazu uvidel Máriu. Hlas však zo seba vydať nemohol.

„Ktože je to Zachariáš?“ ozvalo sa zvnútra. Vzápätí sa objavila Alžbetina prekvapená tvár. Ach, koľko vody pretieklo, čo sa naposledy stretli s Máriou?! Bola ešte vtedy dieťaťom. Vyšla jej s radosťou v ústrety, objala ju, no čosi ju donútilo zrazu kľaknúť pred ňou na kolená.

Ak pod srdiečkom každej mamičky dieťaťko zdravo rastie, začne sa tam po určitom čase pohybovať, vystierať, kopať nôžkami, možno si už trošku cmúľa prstečky. Mamička to všetko cíti, vníma každučký pohyb svojho dieťaťka a teší sa mu. Alžbeta však doteraz nič necítila, hoci už dávno mala. Občas veru aj zapochybovala, či naozaj pod jej srdcom dieťaťko rastie. A tu zrazu, keď sa objala s Máriou, stal sa ten zázrak. Pocítila v celom tele niečo neobyčajné a úžasné.

Uvedomila si, že to nie sú len obyčajné pohyby maličkého stvorenia v jej tele, ale to bol už pozdrav prichádzajúcemu. No hej – ale koho zdraví dieťa, ktoré ešte nie je na svete? Asi len toho, kto má tiež prísť na tento svet. A tu ju ako blesk z jasného neba omráčilo staré proroctvo o príchode Mesiáša. Najprv zmeravela. Žeby Mária bola tou vyvolenou? Ale – veď je to ešte len mladučké dievča... A nie je ani vydatá... A čo Jozef? Neprepustí ju? Mala tisíc otázok, ale ani jednu odpoveď. Jej srdce však poskakovalo od radosti a rytmus jej srdca bol ten istý, ako sa jej dieťaťko pod ním obracalo. Áno, áno, jej dieťa, jej syn, ktorý sa mal už onedlho narodiť, sa teší tomuto stretnutiu. Preto pokľakla, hoci omnoho staršia, pred Máriou, mladým dievčaťom, a jasným hlasom, tak aby to počulo čo najširšie okolie, zvolala:

„Zdravas, Mária! Si plná milosti a Pán je s tebou. Požehnaná si medzi ženami a požehnaný je aj plod života tvojho – Ježiš. Svätá Mária...! Matka Božia!“

Mária sa na ňu dívala s naširoko otvorenými očami. O čom to Alžbeta hovorí? Ako to vie? Veď to ona chcela prvá oznámiť Alžbete túto novinu. Kľakla si k Alžbete a chytila ju za ruky.

„Vstaň, Alžbeta. Nepatrí sa, aby si kľáčala predo mnou. To ja som chcela teba pozdraviť. A chcela som ti aj porozprávať, čo sa mi stalo, lebo len ty mi môžeš uveriť.“

Alžbeta sa na Máriu prenikavo zahľadela.

„Hej, Mária nebude to ľahké. Teraz som pochopila, že naše deti sa nenarodia len pre našu radosť. Ony tu musia vykonať veľké dielo.“

Potom konečne voviedla Máriu do domu, aby si oddýchla.

Oblasť tvorby mladých autorov

Poézia

1.miesto

Martina Aneščíková

Naposledy

Hrám na teba divadlo
aj za zatiahnutou oponou
lebo pre teba je to,
že som tu
oveľa viac ako pravda
viac ako úprimnosť
Šťastná pred všetkými
šťastná pred tebou
zaslúžim si potlesk
Iluminovaná
rozžiarená vo vlastnej tme
Tlieskaj
klaňaj sa
pred mojou derniérou
dobrého dievčaťa

2. miesto

Kristián Hindický

Anjel

Vieme hovoriť od malička
Ale nevieme počúvať doteraz
Tie jazvy sú ako permanentné tetovanie
Pritom to bolo viac ako jedno varovanie
Mrzí ma že nie som on
Ale to je v poriadku
Srdce chce plakať
Len hlava nevie ako
Tie pery chutili sladko
Som ako mŕtvy anjel
Dám ti aj môj posledný halier
Koniec je nový začiatok
No ja nemám chuť začínať
Radšej chcem cítiť jej vôňu
A pritom spomínať
Je to ako keď cítiš plyn
Bojím sa zapáliť zápalku
Vyvesil som bielu zástavu
Z úst ti ide para
Je tu chladný vzduch
Vlastne je to celé chladné
Čo mám robiť?
Aby som videl tie oči zas šťastné
Hovorím ti svoje prosby
Ale ty nemáš sluch
Ukazujem ti hviezdy
Ale ty nemáš zrak
Prišla si a odišla
Rýchlo ako súmrak
Prestala si mi hovoriť dobrú noc
A ja som prestal spávať
Kričal som tak
Že teraz neviem rozprávať
Čakám až ucítim šťastie
Stále ho cítim slabšie a slabšie
Nežijem ale prežívam
Prepáč, občas sa rád zamýšľam ...

2. miesto

Mariana Ibrahim

Notácia

Potrebujem byť prima
v tvojej notovej osnove
aj keď som kvinta
daj tvojej prime fermatu
ja sa stíšim
Decrescendo
rozhádzal si
moju partitúru.

3. miesto

Ema Jeleňová

Starec pred kostolom

zodraté podrážky
sa boja dažďa
starec si dáva pozor
kráča len po betónových kockách
preskakuje mláky
ako v detstve
keď čakal na dážď
a domov si ho niesol
v mokrých ponožkách

detstvo
skryté v chlapcovi
na zažltnutej fotografii
pred kostolom

Oblasť tvorby mladých autorov

Próza

1.miesto

Marianna Ibrahimí

Bez slov

„Ahoj! Tešilo ma! Dúfam, že sa skoro uvidíme aj na najbližšom koncerte!“ lúčila som sa s fanúšikmi. Koncerty majú zázračnú silu a energiu, ktorá nás vždy zaplaví takou eufóriou, že ostávame na tomto pociť závislí.

„Bolo to fajn! Krásne spievaš. Si skvelá!“ objal ma Fero hneď, ako som opustila javisko. Jeho dych som cítila na ramene. Rýchlo som sa odtiahla.

„Ďakujem! Tiež mám veľmi dobrý pocit z dnešného koncertu.“

Usmial sa. Cítila som sa trápne. Potrebovala som sprchu, svoje krémy a voňavky, aby sa mi mohla táto chvíľa zdať aspoň trochu romantická. Keby vedel, aký ohňostroj vo mne spustil, jeho ego by od radosti skákalo ako môj tep v tejto chvíli. V momente som zabudla na všetko okolo. Môj pocit bol iba on. Fero. Vysoký ako ego môjho psa, postava vyšportovaná....problém. Fero rád športuje a ja nie. Ale neprekáža to. Aspoň z neho nebude prísavka a nepôjdeme si na nervy.

„Nechcela by si ísť na čokoládu? Alebo na čaj? Rád by som ešte počul tvoj hlas.“ Rozbúchalo sa mi srdce.

„Teraz!?“ nevedela som, čo povedať. Bola som v rozpakoch. Takéto stretnutie si predstavujem inak. Príprava musí trvať nejaké hodiny. Nie akoby som práve prišla zo záhrady v Lopášove.

„Ahoj, Fero! Niečo som začula!“ ozval sa známy hlas. Nechápem, ako sa tá mrcha mohla dostať za oponu. Pekného chlapa zacíti ako myš ementál. „Vidiš, že Mia má už toho dnes dosť. Inak, Mia, bolo to celkom fajn. Len nabudúce by si si mohla trochu inak upraviť vlasy. Pokojne mi zavolaj, rada ti poradím,“ chytila mi pramienok vlasov a hodila mi ho do tváre.

„Mia, ešte jedna klaňačka, poď!“ kričali na mňa ostatné dievčatá z kapely. Keď som sa vrátila, Róza tam ešte bola a krútila sa pred Ferom ako jašterica. Róza patrí medzi najkrajšie dievčatá zo školy, do ktorej som chodila. Vysoká štíhla blondína s modrými očami. Modrými ako more. Ona ako morská víla, ktorá utopí každého princa, ktorý ju začuje spievať.

Teraz sme spolupáchateľky. Pretože Ferovi sa páči môj hlas a ako vidím, tak výzor Rózy. Takže morská víla sa asi rozmnožila. Sme dve. Jedna má hlas, druhá krásu. Ale Fero je len jeden.

„Fero, ak nemáš s kým ísť na čaj, poznám kúsok odtiaľto dobrú čajovňu. Pod! Aj tak musím počkať na kamarátky, kým to tu pomôžu pobaliť.“ Róza chytila Fera za ruku a ťahala ho preč. Skôr než stihol niečo povedať.

„Bodaj by si stratila hlas aj krásu! Fero je môj, tak mu daj pokoj!“ stihla mi zašeptať tak, aby to nepočul Fero.

Slniečné lúče sa predierali cez žalúzie do mojej izby. Teda nie mojej, ale môjho dočasného ubytovania. Cítila som sa zvláštna. Zrejme z toho tepla, ktoré zaplavilo izbu. Opatrne som išla k oknu a otvorila ho. Azda čerstvý vzduch pomôže na to sucho v krku, ktoré cítim. Včerajší koncert sa síce vydaril, ale musím sa zregenerovať, pretože o dva dni máme ďalší.

Zvoní telefón. Volá Tereza. Nechám ho zvonieť. Nemám náladu sa dnes s nikým rozprávať. Hovorila som, nech mi dnes nikto nevolá, že chcem mať pokoj. Ale...Tereza je kamarátka s Rózou. Róza predsa včera čakala práve na Terezu, kým všetko po koncerte upraceme a zbalíme. Nechápem síce, ako tie dve môžu byť priateľky. Tereza hrá na bicie nástroje. Nie je štíhla, ale ani tlstá. Absolútne sa nezaujímam o chlapov, je skôr ako ich sestra. Jej jediná láska sú paličky, ktorými môže vybucháť všetku svoju energiu do bubnov. Riedke vlasy po ramená prezrádzajú, že Tereza má iné záujmy a nezvykne stáť hodiny pred zrkadlom. Róza má zas životný cieľ nájsť si najkrajšieho chlapa. Žiaľ, teraz je to v jej očiach Fero. Jej celodenná záľuba je dotváranie vlastného obrazu. Musím priznať, že vyzerá dokonale. Keby svoju energiu viac sústredila na štúdium, bola by z nej iste skvelá plastická chirurgička. Ale popri učení by nemala čas na seba. Fero je zas hlupák, lebo nevidí, ako ho táto morská víla láka do svojich vôd a chce ho utopiť. Ale pekný hlupák. Len musím prísť na to, ako ho udržím vo svojich vodách. Pri Róze nemôže byť šťastný. Má rád hudbu a môj spev.

Z myšlienok ma vyruší opätovné zvonenie. Tereza! Mala by som zistiť, čo je také súrne keď mi stále volá. Čo ak ide o Fera? Ale to asi nie. Tereza by nikdy neriešila Fera ani so mnou, ani s Rózou.

„Ahoj! Skôr sa dovolám mojim budúcim bubnom ako tebe. O tom potrebujem s tebou aj hovoriť. Dajme si stretko, prosím! Vieš aké mega bicie som objavila? Našu novú pieseň nimi odpálime na mesiac! Dokonalé sú! Musíš ich vidieť! Viem, že som ti nemala dnes volať. Ale ak by sme ich dnes kúpili, na najbližšom koncerte by sme uviedli našu novú pieseň tak, ako si zaslúži. Tak o tridsať minút ťa čakám v čajovni, kde sme boli včera. Pá!“

Otvorila som ústa, ale skôr ako som niečo stihla povedať, Tereza zložila. Ale... Ani po Terezinom ukončení hovoru mi z úst žiadny zvuk nevychádza. Stratila som hlas! Čo budem robiť? Skúšam ešte raz. To nie je

možné! Bežne keď stratím hlas, ide aspoň šepot. Ale teraz nič. Akoby som nikdy hlasivky nemala. Rozbolela ma hlava. Musím to riešiť.

Otvorila som skriňu, ktorej vŕzgajúce dvere držia vďaka hrdzavým pántom, a tie iste tiež už dlho tu váhu neunesú. Vytiahla som hygienické potreby, uterák a šla do kúpeľne. Sprchový kút bol podpísaný ešte minulým storočím. Je to milé. Takéto zariadenia majú svoje čaro. Možno raz bude z tejto ubytovne múzeum. Zrkadlo by som hľadala márne. Ešteže máme v tomto storočí mobily. V prípade núdze pomôže aj kamera. Prvý odvážny krok do sprchy, v ktorej tiekla len studená voda. Teda ľadová. V tom teple osvieženie, neprekáža. Teraz zuby, ale...neveriacky skúšam kefkou, jazykom, znova kefkou, znova jazykom....nie! Veď ja nemám očný zub! Viditeľný a môj trochu krivý očný zub, ktorý nedokázal dokonale vyrovnať ani strojček. To nemôže byť pravda! Idem po mobil, nech sa presvedčím o tom, že sa niekde stala chyba a môj zub je tam, kde má byť. Vytrhnem mobil z kábla, zapnem kameru a ukáže sa mi upozornenie: Batéria vybitá! Ako to? Však sa celú noc nabíjal! Skúmam nabijačku, zapájam do električky, z električky...nič. Skúsím zapnúť svetlo...nič. Nejde električka. Neostáva nič iné, len ísť do čajovne za Terezou a veriť, že mi cestou naskočí hlas a vráti sa späť chýbajúci zub.

Pri vstupe do čajovne ma čakala ďalšia ľadová sprcha. Chladnejšia ako tá v ubytovni. Tereza sedela za stolom s Rózou a Ferom. Veľmi dobre sa bavili. Róza sa lepila na Fera a pri smiechu si jemne zakrývala ústa. Asi chcela, aby si všimol jej pazúry. Bol by to fajn nápad, ako skryť svoju neistotu z poškodeného chrupu, ale keď pozriem na moje nakrátko ostrihané nechty nalakované čiernym lakom, bolo by to ako paródia na Rózu.

„Ty ale vyzeráš! Čo je s tebou?“ vykrikla Tereza. Najradšej by som sa prepadla od hanby. Bolo mi zvláštne. Zrazu sa mi zatočila hlava, podlomila noha a letela som na zem.

„Au, moja hlava! Čo sa stalo?“ rozhliadajúc sa po izbe, som sa snažila upratať chaos v hlave.

„Si v poriadku?“ skláňa sa nado mnou známa tvár. Tereza! „Máš nejaké divoké sny! Spadla si z postele a...bola to riadna rana!“ smiala sa.

„Au, cítim. Keď ti poviem, čo sa mi snívало, neuveríš!“

2. miesto

Zina Valkusová

Mal to byť vtip!

(Úryvok)

Už dávno som si to uvedomil, no vám to rozpoviem od začiatku. Uniesli ma. A bol to môj nápad.

Tridsiateho prvého ôsmy. Rozbaľujem kufor. Sťahujem sa na univerzitu. Na moju vlastnú izbu s vlastnou malou chladničkou. Tú vetu si prehrám v hlave veľmi pomaly. Poriadne sa do nej započúvam a vychutnávam si každé jedno slovo. S rukami v bok stojím zaklonený a kochám sa. Kochám sa prahom, dvermi, ktoré sú presne také drevené, hnedé a ozdobené, ako som si ich predstavoval. Živou panorámou za oknami. To som ešte ani nevstúpil do izby.

Kochám sa slobodou. (Zväčšuje to moju osobu.) Kochám sa spolubývajúcim?

-rušivé zvuky pretáčajúcej sa filmovej pásky —

Predbieham. Rád to robím. Je to zlozvyk. Vždy chcem byť tam, kam ešte nohami nedočiahnem. Vraj sa mám držať pri zemi. Ale to ma rodičia nevideli dusiť sa slobodou. Ten pocit zväčšuje moju osobu.

Vystriem sa ešte väčšmi do výšky, ak sa to vôbec dá. Vdýchnem toľko kyslíka, koľko pravdepodobne s každým nádychom vdychuje Hulk a mocne zovriem kufrík v ruke. Vystriem nohu a natiahnem ju až za prah dubových dvier.

Pomaly sa... no neuhádnete... kochám. Prezerám si *moju* – to prídavné meno je v tomto pozorovaní zásadné – stoličku, dlhý a pevný stôl,

tkaný koberec, stenu, kde bude zavesený *môj* obraz. Moja štýlová lampa.

A moje dve postele?

Telo mi razom stŕpne. Tlak sa mi zníži. Tep zvýši. Nálada... Čo je nálada? Kufor pustím k zemi. Vlastne nie... odhodil som ho na posteľ. Mamina váza na pamiatku sa rozbila, ale ja nemám čas.

Dostavím sa na hlavnú chodbu a stojím vo vestibule, kým so zovretými perami nedočkavo vyzerám na poverenú osobu. Vrátnika. Školníka. Pre mňa-za mňa jednu, z tých nedostatočne platených upratovačiek.

Čo sa tých týka... nedokážu robiť nič lepšie? Pretože ja by som sa nikdy k tomu hnusu neznížil. Je to ako... vyberať po niekom z upchatého hajzla hovná. Veď počkať... presne to robia. Jednoducho by som si našiel lepšiu prácu, mám pravdu, nie? Sú tam určite viac platené pozície než práca upratovačky aj pre také menej talentované individua.

Právnik. Cestovateľ. Maklér. To je niečo pre mňa. Prečo by som sa pozeral inými smermi? Jednoducho som sa prihlásil na univerzitu, a týmto pádom budem zarábať v budúcnosti oveľa viac. Ako napríklad ľudia z verejných škôl. Tak tým absolútne nerozumiem. Žijú ďalej tak ako zvyšok ich rodiny – nudní, nevzdelaní, na nízkych platových pozíciách, lebo väčšina z nich sú hlupáci.

Jeden z mála, ktorých som počas mojej strednej školy stretol – škola nás pre dobrý imidž núti raz do roka spolupracovať s nižšou sociálnou vrstvou – išiel v ten večer do práce, namiesto, aby tvoril kontakty na spoločenských akciách do budúcnosti. Pf...

To môj otec a aj jeho otec, obaja boli dekanmi tejto univerzity. A vyštudovali ju, takže som prirodzene išiel aj ja. Moja rodina sa má čím pýšiť. Mám ich meno - Forbes.

Nechápem, prečo by niekto šiel pracovať miesto chodenia do školy. Urobí to človeku so životom niečo totálne výhodnejšie než je práca za pultom v supermarkete na rohu ulice. Pretože to je najďalej, ako sa niektorí od domova dostanú.

„Hej! Pracuje tu niekto?!“ ozvem sa, pretože to nevyzerá, že by si ktokoľvek robil svoju prácu a bol po ruke pre svojich akademikov.

Za pultom sa konečne niekto ozve. Predpokladám, že to je recepčná, ktorá tu mala byť celý čas. Unavuje ma to tu.

Prekonzultujem to s ňou a zavedie ma za niekým kompetentnejším, koho znovu oboznámim so svojím problémom. Je samozrejmé, že mám mať vlastnú izbu na internáte. Som predsa Forbes. Moje slovo má mať nejakú váhu.

Aj po týždni však stále trčím na ubytovni so spolubývajúcim. Ako je to možné, pýtate sa? No aspoň ja som sa to pýtal určite. Odpoveď prišla neočakávaná. Môj otec. Za túto kapitálne nepríjemnú situáciu sa zaslúžil sám JUDr. Forbes.

Volal som mu, ale nezodvihol. Volal som matke. Tá nášmu vysoko dosahujúcemu životnému štýlu nerozumela. Povedala čosi smiešne. Ako, že mi zastavia vreckové a mám sa naučiť žiť ozajstný život. Veď ten celý čas žijem. Som na vysokej, aby som bol úspešný! Vraj... vraj tak ako starý otec a otec sa mám počas štúdia osamostatniť. Nečerpať z ich zdrojov! A z čoho mám potom čerpať? Z práce v kaviarni ako nejaký podivín? Veď máme peniaze!

Odkedy som mu volal ubehlo pár týždňov. Odvtedy som počul svoj telefón zvoniť s jeho menom na obrazovke niekoľkokrát. Vždy som ho ignoroval. Nemal som mu, čo povedať. Vždy sme konverzovali iba o tom, ako sa sem dostanem a vyštudujem. Nikdy sme neprebrali nič o žití z úspor. Po čase prestal volať.

„...v jeho slovách dokonca “čestný vrah“. Bolo by možné povedať, že jeho vlastnou ideou života mohla byť aj myšlienka, že pokiaľ nemienite zlo, no naopak čosi produktívne, hriechne činy môžu byť ospravedlnené.“ Profesor týmito slovami ukončí dvojhodinovú lekciu a mne Othellove myšlienky, ako ich pán Cord vytvaroval, utkveli v mysli.

Prešli ďalšie dva dlhé mesiace. Odmietam žiť ako stredná vrstva. Veď čo ak tak už potom zostanem naveky? Čo ak sa v tom stave zaseknem? Oni mi zase odmietajú akokoľvek neznepríjemňovať život. Nejde to takto ďalej. A niečo sa s tým musí dať urobiť.

Som tu, aby som sa pohýnal smerom hore, nie dole na priemerné pozície. A tak mi v hlave skrsol nápad. Je to bez rizika. Bude to čisté a iba

sa trochu vystrašia a v tom stave si iste uvedomia, akú hlúposť spravili.

A ja budem môcť žiť opäť normálne ďalej, akoby sa nič nestalo. Možno ma potom aj viac ocenia. Nemôžu povedať, že si to nezaslúžim.

Som pred dverami a spájam v hlave vety. Ako by to mohlo znieť najlákavejšie. Erik nie je chudobný, ale čo ak by z toho niečo mohol mať?

S tým spolubývajúcim to nakoniec nebolo úplne katastrofálne. Rozumeli sme si. Chápal, ako som zvyknutý žiť a fungovať, pretože sa po svete pohybuje na tej istej báze. Keď sa dozvedel, čo môj otec spravil, urobil grimasu: „Kamoš, nemáš veľké šťastie.“ „Ja ho ale mám, pretože môj tatko nie je taký bláznivý. Neviem, čo by som tu robil, keby som mal ešte aj pracovať.“ Presne tak! Potrebujem sa sústrediť na štúdium. Preto som vedel, že ma pochopí.

„Dostaneš polovicu z toho, čo mi dajú. A sľubujem, že toho nebude málo,“ pokrčím ramenami so sebavedomým pohľadom, „predsa len som ich jediný syn.“

Uškrnie sa späť a viem, že úspech je zaručený.

Oblasť tvorby najmladších autorov

Poézia

1. miesto

Anežka Ščurková

Anonym pre teba

*našla som ťa
strateného v tele námestia
vo veľkom meste
v malom svete*

*v твоjich tajomných očiach
plávam
klesám ku dnu*

*nedobrovoľne
ti píšem báseň
pero sa mi lepí na papier
nespolupracuje
ruka sa premenila na sliz
steká po stole
ako výčítka*

*píšem deravé verše
všetko o tebe
čo do nich vložím
sa ihneď stratí
ako stopy v jarnom snehu
ako pohľad z môjho okna
ako každý môj nedopísaný zápisník*

2. miesto

Nina Repková

Za horizontom

bosé nohy sa rozplývajú
v tancujúcich stebielkach
starej vyschnutej slamy
z našej stajne
kone sa pasú na šírej lúke
teraz už zasypanej listami
ticho mi umožňuje počuť
ich pokojný dych
stromy sa vyzliekli donaha
necítia hanbu strach ani nervozitu
pôsobia odvážne a sebavedome
nadýchnem sa čistého vzduchu
kým vstrebním pohľad na jesennú krásu
nos sa mi začervená
na líkach sa vytvoria maľované letokruhy
ľahnem si na lúku
do šepkajúceho listia
medzi kone a holé stromy
zahľadím sa hore
vysoko, vysoko dokiaľ mi zrak dosiahne

myslím na toho
kto ma vložil do tohto obrazu

3. miesto

Katarína Tkáčiková

Neopätovaná láska

Schovávam svoju bolesť vo vetách,

lebo v slovách by to bolo málo.

Bola to náhoda? Alebo sa to stať malo?

Mám toľko otázok...

Prečo nemôže byť láska ako z rozprávok?!

Keď sme boli malí, túžili sme po tom,

čo by sa stalo, keby sme to mali.

A teraz, keď sme starší,

si píšeme svoj príbeh vlastný.

Je na nás, či príbeh bude mať happy end.

Je na nás či do priepasti menom láska znova spadneme.

Je na nás, či nás to zabije

alebo či ostaneme nažive.

Ale niekedy nevieme nájsť ani slová.

Nikdy nevieme, kedy sa to stane znova.

Veď dnes je taká doba,

že nás vie zabiť každá droga.
Niekedy sa cítim v tomto svete
ako čierna ovca,
že nie som môjho príbehu tvorca.
že mi stále chýba dopísať
niečo do toho vzorca,
aby som sa niekedy dostala do šťastného konca.

Nech sa stane čokoľvek,
nech sa stanem kýmkoľvek,
nech budem kdekoľvek,
verím v ten vzorec na šťastný koniec,
bez neho to nemôžem dopísať, nakoniec.

Oblasť tvorby najmladších autorov

1. miesto

Šimon Buzgo

Adamov budík

V malom meste žil raz jeden človek a ten sa volal Adam. Veľmi normálne meno a v súčasnosti aj dosť časté, nie? Nevie sa, či to bola náhoda, alebo to bol osud, ale Adam sa narodil na Štedrý deň. Aspoň mal narodeniny, meniny a Vianoce v jeden deň. Ale teraz vám poviem, aký bol Adam. Adam bol vysoký chlap, celkom silný a celkom sympatický. Možno by mu niekto závidel jeho zelené oči a tmavé kučeravé vlasy. Adam bol múdry, zodpovedný a cieľavedomý človek. Len nedávno, asi pred dvoma rokmi, skončil vysokú ekonomickú školu a dnes to bol jeho presne 543. deň v práci.

Adam síce býval v jednom meste, ale prácu mal v inom meste vzdialenom asi sto kilometrov. Veľa ľudí sa ho pýtalo, prečo má prácu mimo jeho mesta, keď býva v pomerne veľkom meste, kde je práce vždy dosť. Odpoveď bola jednoduchá: „Zarobím tam dvojnásobok toho čo tu.“ A mal naozaj pravdu. V meste, kde pracuje, sa za tú istú prácu platí dvojnásobok. Veruže je to divné, lebo to mesto je väčšie ako Adamovo mesto, a tak by tam malo byť viac ľudí na tú prácu, ale asi je viac práce ako pracovnej sily.

A ako chodí Adam do práce? No peši a ani na bicykli nechodí, veď je to skoro sto kilometrov od domu, presnejšie bytu. Autom tiež nie, veď vlastné ani nemá. Bol rád, že si mohol kúpiť aspoň vlastný byt. Keby išiel autobusom, tak by sa veľmi nevyspal, lebo autobus ide dlho a musel by skoro ráno vstávať. Lietadlom sa ani nedá ísť, veď je to veľmi blízko na let a ani jedno z miest nemá letisko. Ale ja vám to teda prezradím. Adam chodí vlakom. A keby svoj vlak zmeškal, meškal by do práce viac ako dve hodiny. A keďže majú prísneho šéfa, ktorý nemá mladých zamestnancov veľmi rád kvôli

zlej disciplíny, hrozilo by mu, že mu v najlepšom prípade zrušia odmeny a v najhoršom ho prepustia zo zamestnania. Našťastie, Adam každé ráno svoj vlak stihne načas, dokonca ešte aj dvadsať minút čaká na stanici. Je rád, keď má veci pod kontrolou.

Adamov život je bezchybný a nič mu nechýba, dokonca ani zdravie. Má dobrú prácu, ktorá ho baví. Každý deň vstane o šiestej ráno, umyje sa, oblečie sa, pripraví si raňajky, väčšinou niečo sladké, potom si pripraví tašku a ide na autobus mestskej hromadnej dopravy. Autobus stojí iba pár metrov od jeho domu a ide priamo na stanicu. Vlak mu odchádza o siedmej hodine a medzi ôsmou a deviatou prichádza do práce. A toto sa opakuje každý pracovný deň, okrem soboty a nedele. Nikdy mu ani na um nezišlo, že sa môže niečo pokaziť, niečo zlyhať. Vždy mal všetko výborne naplánované a pod kontrolou.

Jedného dňa mal mať Adam dôležitú prezentáciu pred zákazníkom. Práve v tento deň veľmi zoslabla Adamovi baterka v budíku. Ani si to nevšimol, lebo ho má automaticky nastavený, aby ho zobudil každý pracovný deň v ten istý čas. Večer si ľahol do postele a zavrel svoje unavené oči po dlhom pracovnom dni a náročnej príprave na stretnutie so zákazníkom. Zaspal rýchlo a spal veľmi tvrdo. Na ďalší deň ráno ho mal zobudiť budík ako vždy, ale ten mal baterku veľmi slabú, že jeho zvonenie nebolo také silné, aby Adama zobudilo z tvrdého spánku. Zvonenie budíka bolo také tiché, že sa Adam iba prehodil na druhú stranu a spal ďalej. A tak sa Adam nezobudil o šiestej ráno na zvonenie budíka, ale až na detský krik susedovho syna a trúbenie susedovho auta. Keď sa pozrel na budík, na ktorom už bolo ledva vidieť čísla, zistil, že je pol siedmej a začal panikáriť.

Adam vyskočil z postele a celý vystresovaný utekal rýchlo do kúpeľne umyť sa. Najprv zuby, potom tvár a nakoniec ruky. Tak sa ponáhľal, že sa ani nestihol poriadne poutierať. Potom prišlo na rad obliekanie, s ktorým mal vždy veľký časový problém. Nie preto, že by sa nevedel rýchlo obliecť, ale dlho mu trvalo rozhodovanie o tom, čo si oblečie. Chcel totiž urobiť na svojho šéfa vždy dobrý dojem, aby si nemyslel, že má doma napríklad iba jedno sako. A tak si Adam dal vždy záležať na tom, aby každý deň mal

oblečené niečo iné a aby sa v jednom týždni neobliekol dvakrát rovnako. Lenže dnes na rozhodovanie a vyberanie nebol čas, tak si obliekol na seba to, čo mal v práci predchádzajúci deň. Potom utekal do kuchyne pripraviť si raňajky. Tentokrát namiesto dôkladnej prípravy si vybral iba jogurt z chladničky, rýchlo ho zjedol a napil sa iba čistej vody. Po raňajkách si rýchlo pripravil tašku do práce a pri toľkom strese skoro zabudol na dnešnú prezentáciu pre zákazníka. Hodil si do tašky papiere zo stola. Obul si topánky, rýchlo si obliekol svoj kabát a vybehol zo svojho bytu. Poviete si, prečo to tu píšem, ale všetko toto zaberá určitý čas, ktorého Adam veľa nemal.

Na ulici zbadal svoj autobus, ako čaká na semafore. Pomyslel si: „Ak pobežím, tak ho možno stihnem, veď ešte čaká na semafore.“ A tak sa Adam rozbehol smerom k zastávke autobusu. Bežal, čo mu sily stačili, ale autobus bol na zastávke aj tak skôr. Avšak Adam mal stále šancu ho dobehnúť a nastúpiť. Nebol ani desať metrov od zastávky. Vedel veľmi dobre, že sú dva typy vodičov autobusu. Prvý typ vodičov sú tí dobrí, ktorí keď vidia, že bežíš k autobusu a si blízko, tak tie tri sekundy počkajú. Druhý typ vodičov sú tí „zlí“, ktorí sa tvária, že čakajú, ale nakoniec ti zatvoria dvere tesne pred nosom. Tento bol, našťastie, veľmi dobrý, počkal na Adama a otvoril mu dvere.

Keď Adam nastúpil do autobusu, tak si spokojne vydýchol a pozrel sa na hodiny. A vtedy sa zhrozil, lebo zistil, že ide neskorším autobusom ako zvyčajne, ak vlak príde presne načas, tak ho nestihne. Teraz sa len modlil, aby jeho vlak meškal, aby ho mohol stihnúť. Zdalo sa mu, že cesta na stanicu zrazu trvá celú večnosť. Akurát odbilo sedem hodín, keď Adam vyšiel z autobusu. Bežal ako o život so svojou taškou v ruke a ani si nestihol pozrieť, či jeho vlak už prišiel, len utekal rovno na nástupište, na ktoré prichádza vlak každý deň.

Buď to bolo šťastie, alebo jeho modlenie fungovalo, ale Adamov vlak naozaj meškal niekoľko minút a Adam mohol pokojne nastúpiť. Našťastie, si Adam zvykol kúpiť lístky na vlak vopred na celý týždeň, keby sa náhodou niečo stalo. Bol to celkom zorganizovaný človek. Celú cestu vlakom sa snažil upokojiť a sústrediť sa na svoju prezentáciu.

Adam sa dostal do práce načas a jeho šéf nemal dôvod sa naňho hnevať. Ale nedalo sa povedať, že bol nadšený, keď Adama zbadal. „Očakával som iný oblek ako včera,“ povedal Adamov šéf pohrdavo, pričom sa naňho pozrel nepríjemným pohľadom. Ďalej pokračoval: „A kde máš kravatu? Mladá generácia sa fakt nevie obliekať. Som zvedavý, ako budete na prezentácii pred zákazníkom vyzerieť.“ A vtedy sa Adam pozrel na seba, aby sa presvedčil, či naozaj nemá kravatu. Bohužiaľ, bola to pravda, Adam si v tom strese zabudol zobrať kravatu. A práve dnes, keď má prezentáciu pred zákazníkom. Vtom si spomenul, že pre takúto situáciu uložil jednu náhradnú kravatu do zásuvky. Ľudia často hovorili o Adamovi, že je vždy pripravený na všetko a že ho nemôže nič prekvapiť. Adam bol so sebou veľmi spokojný a s radosťou išiel na stretnutie so zákazníkom. A ešte viac ho tešilo to, že šéfovi dokázal, že je perfektne pripravený. Lenže keď otvoril tašku a vytiahol papiere, zistil, že si zobral tie nesprávne podklady. A vtedy sa skoro rozplakal. Báł sa, že bez svojich podkladov prezentáciu nezvládne. A báł sa aj svojho šéfa. Nezostávalo mu však nič iné, iba improvizovať. Prezentácia, našťastie, dopadla výborne, zákazník bol spokojný. Šéf bol na začiatku síce nahnevaný, lebo Adam dosť koktal, ale nakoniec musel uznať, že Adam je naozaj veľmi šikovný a spoľahlivý.

Vďaka tejto príhode si Adam dával väčší pozor na svoj budík, dokonca si kúpil pre istotu ešte jeden. A ako sa mu žilo ďalej? Adam bol veľmi pracovitý a svedomitý človek. O niekoľko rokov sa vypracoval na zástupcu svojho šéfa, a keď odišiel do dôchodku, tak bol vymenovaný za šéfa on. Aj v súkromnom živote sa mu darilo. Oženil sa, postavil si dom, kúpil si auto. Dnes má peknú rodinu, jedného syna a jednu dcéru. Radi chodia na spoločné výlety a dovolenky. Na jednu vec si však veľmi rád spomenie, a to na budík, ktorý ho naučil si dávať v živote pozor a nevzdávať sa.

2. miesto

Izabela Bibzová

Garfild

Začal sa školský rok.

Po dlhom dni si sadnem na posteľ.

„Nemôžem uveriť, že už nie je leto," zašepkám smutne.

Zotmelo sa. Po uliciach šuchoce chladný dážď.

Začne sa dvíhať garážová brána. Brat prišiel. Zídem dole, že ho privítam.

No keď som uvidela, čo drží v rukách, onemela som. Hneď som sa do toho tvora zamilovala. Brat ukryval v dlaniach malé ryšavé, tigrované mačiatko.

„Odkiaľ si ho zobral?! To vám nestačí, že už máte kocúra, psa a dokonca aj vtáka?" zvýšila nahnevane hlas mama.

„Mami, prosím, nechajme si ho," prosíkam.

„Áno, prosím, aspoň na jednu noc. Veď sa pozri naň, aké je chudé a premočené," pridáva sa brat.

„Uf, a kde si ho vôbec našiel?!" pýta sa znovu mama.

„Pri vlakovej stanici. Išiel som za kamarátom a ono mi skočilo do cesty. Skoro som ho zrazil. Naháňal prázdne mikroténové vrecúško, čo ho zdvihol vietor zo zeme. Pýtal som sa aj ľudí na ulici, či niekomu nepatrí... Povedali, že je tu už pár dní a nikto sa k nemu nehlási. Tak som ho zobral so sebou. A, navyše, vyzerá ako Garfild, ten kocúr, ktorý miluje Lazane."

Mama si iba povzdychne: „No, myslím si, že nebude na škodu, keď si ho tu na chvíľu necháme."

Celá som sa rozziarila. Konečne máme ďalšieho kocúra (alebo mačku). Položíme ho k našej sučke Cider, uvidíme, či sa dokážu skamarátiť. (Cider má totiž rada mačky).

A naozaj. Skamarátili sa. Malému mačiatku vôbec neprekážalo, že ho Cider oňucháva a oblizuje jedna radosť. Položili sme mu čistú

deku na podlahu, aby malo kde spať. Ponúkli granuly, aby nehladovalo. Potom si ľahlo na dečku a pokojne si priadlo. Vyzeralo tak milučko. Po chvíli už spokojne podriemkavalo.

Na druhý deň nás privítalo v garáži. Tak samozrejme, ako keby k nám patrilo odnepamäti. Vyzeralo krásne. Keď sme ho zobrali na ruky, všimli sme si, že má špinavé ušká. Tak sme ich s mamkou vyčistili, aby dobre počulo. No na ďalší deň ich malo opäť špinavé. Pre istotu sme ho zobrali k veterinárovi, aby zistil, čo sa deje (a ešte, aby zistil, či je to kocúrik alebo mačička). Povedal, že ich má zapálené a nemusíme sa oňho strachovať. Na chvíľu niekde odišiel a potom sa vrátil s malou fľaštičkou.

„Toto mu nakvapkajte do uší. Za pár dní by ich mal mať čisté,“ poučil nás lekár.

„Jemu?“ opýtam sa.

„Áno. Je to totiž kocúrik,“ odpovedal.

Bola som nadšená. Ďalší kocúr. Štvrtý v poradí. Môže to byť lepšie?

Doma to oznámime aj ockovi.

„No, a ako sa bude volať?“ spýta sa mama.

„Džugy,“ odpoviem bez premýšľania.

„Niece! Džugy je len jeden. Čo tak Garfild?“ pýta sa brat.

„No, na Garfilda sa veľmi nepodobá. Nemá také veľké brucho,“ namietam.

„To je jedno, bude to Garfild, a basta!“ rozhodol rázne, ale s úsmevom brat.

Tak sme sa všetci dobrovoľne-nedobrovoľne napokon zhodli, že bude Garfild.

Nový člen rodiny.

Zatiaľ ho stále máme.

Neutiekol ani ho nezrazilo auto, no musím povedať, že má strašne rád rastliny a hlinu.

Dokáže urobiť väčší neporiadok ako ja. Aj tak ho mám rada a nevymenila by som ho ani za celý svet.

